

עבודת השבת

פולת "ראה"

ישראל גם באכילת בעלי חיים שאינם טהורים: בהמות והחיות המותרות הן אלה שמפריסות פרסה, שוסעות שסע ומעלות גרה, כמו: שור, כבש, עז, צבי ואיל. בהמות וחיות שאינן עונות על אחד ממבחנים אלו, אסורות באכילה, כמו: גמל, ארנבת, שפן וחזיר. סימני הטהרה בבעלי החיים המימיים הם סנפיר וקשקשת. התורה מונה גם את בעלי הכנף המתרים והאסורים באכילה שרץ העוף, כל בעלי הכנף הקטנים, הרוחשים על הארץ, אסורים באכילה. חל אסור על אכילת נבלה, כלומר, בעל חי שמת הלא שחיטה כהלכה. אסור לבשל בשר וחלב יחדיו.

התורה מתמקדת בפרשה זו ב'מעשר שני'. זהו המעשר שנוהג בחלק מהשנים, ואותו אוכל החקלאי בעצמו, אלא שחובתו לאכל אותו, או את תמורתו, בירושלים. התורה מזכירה גם את הלוי שיש לזכור להפריש את המעשר ראשון המגיע לו. אחת לשבע שנים, בשנה בה נוהגת שמטת הקרקעות, יש לקים גם את מצוות שמטת כספים. כלומר, כל חובות הלויים מתבטלים בשנה זו. התורה מזהירה מפני מצב, שלקראת השנה השביעית לא יסכימו להלוות לנצרכים, מחשש של שמטת החוב. אדם שנתפס בגנבה, או הגנבה אינה בידו ואין לו כסף או רכוש בהם יוכל להשיב את הגנבה, נמכר על-ידי בית-הדין לעבד. התורה מצוה על האדון הקונה את העבד, לשלחו לחפשי לאחר שש שנות עבודה. התורה גם קובעת כי אין לשלחו חנם. יש לתת לו מענק שחרור.

אם העבד מצדו אינו מעונין לצאת לחפשי, מביאו אדונו לבית הדין, שם הוא רוצע את אזנו, כאות קלון על שבחר בעבדות לבשר-וודם חלף השתעבדותו לה. בלבד. בכל מקרה, בבוא היובל - שנת החמישים (מועד כללי שאינו קשור לחשוב שנות עבודתו של עבד זה), יצא עבד לחרות. כאשר נולד בכור בעדר, אסור להשתמש בו לעבודה, ואסור לגזוז את צמרו. יש להביאו כקרבן לה'. אם הבכור הוא בעל-מום האסור בהקרבה, מותר לשחטו ולאכלו.

שלוש פעמים בשנה על כל יהודי לעלות לרגל לירושלים, לבית המקדש. ימים אלו הם ימים של חג, שמחה והבאת קרבנות. בכל שנה יש לחג את חג הפסח, וזכר ליציאת מצרים. על בית-הדין לדאוג שהחג יחול תמיד באביב, ולכן אחת לכמה שנים מעבירים את השנה וקובעים חדש אדר נוסף. עקרי החג הם: הקרבת קרבן הפסח בידי בניסן, בעור החמץ למשך שבועת ימי החג, אכילת מצות - בעקר ביום הראשון. מיומו הראשון של חג הפסח, כאשר קוצרים את העמר שהוא הקציר הראשון, סופרים שבועה שבועות. ביום החמישים חוגגים את חג השבועות, יום אחד. חג הסוכות הוא בן שבועה ימים, וחג בתקופת האסיף. בין החובות המיוחדים חג זה, היא החובה להיות בשמחה יתרה. (מדרש רבה)

משה מציב לפני בני-ישראל משואה ברורה: לפנייהם ברכה וקללה. אם ישמרו את מצוות ה' תחול עליהם הברכה, ואם לאו, תחול עליהם הקללה. טקס אמירת נוסחי הברכה והקללה יתקיים בעתיד, כאשר יחצו את הירדן ויגיעו לעמק שבין הר גריזים, הוא הר הברכה, ובין הר עיבל, הוא הר הקללה.

עם הכניסה לארץ מצוים בני-ישראל להכרית את כל סממני עבודת האילים המאפיינת את עמי הארץ הנכבשים עליהם. כמוכן עבודת ה' אינה כדרך הגויים, לפיה כל אחד זובח ומקריב במקום שיחפץ. עבודת הקרבנות, מבהיר משה, תתקיים במקום שיבחר ה'. בתחלה במשכן ואחר-כך בבית המקדש בירושלים. בתקופת כבוש הארץ וחלקתה, וכל עוד תתקיים העבודה במשכן, תהיה אפשרות להקריב גם בבמות - מזבחות מקומיים. אולם במזבחות אלו נתן להקריב רק נדרות ונדריים אישיים, ולא קרבנות המתחייבים מצוי התורה. כשיבנה המקדש, יאסרו הבמות כליל. במקדש, שם יקרבו הקרבנות, יתקיים גם המרכז הרוחני של העם. לשם יש להביא גם את הנדרים והנדבות, לשם יעלה העם לשמח לפני ה'. שחיטה לשם אכילת בשר, כזו שאינה באה כקרבן לה', יכולה להתקיים בכל מקום.

עוד מנה משה את הדינים הבאים: אין לאכל בשר עם הדם. מעשרות ובכורות - יש לאכל רק בירושלים. יש לזכור את הלוי, שאין לו נחלה בארץ, ומחיתו מהמעשרות. התורה מפרטת כמה אסורים ודינים שענינם עבודה זרה, שאינה לרוח ה': שרפת אנשים, ביניהם הבנים והבנות, לפני אלוהי השקר. אין להאמין למציגי עצמו כנביא, ומצוה לעבד אלהים אחרים. אדם כזה הוא נביא שקר ויש להרגו. אדם המסית לעבודת אלילים, דינו מות בסקילה. 'עיר הנדחת' - עיר שהפכה כלה אלילית, לאחר שאנשים מתוכה הסיתו את כל יושביה לעבד עבודה זרה. יש להרג את כל יושבי העיר, לרבות את כל רכוש התושבים ברחוב העיר ולהעלותו באש.

עם ישראל הוא עם-סגולה, קדוש לה, ובני העם הם בנים של הקב"ה. לכן הם אסורים במנהגי הגויים וביניהם, תספורת השערות בדרכים שונות כאות אבל על מת. מסבה זו, אסורים

19:11	כניסת השבת
20:12	צאת השבת
19:32	שקיעה
20:44	ר. חם
6:05	הנץ

הפטרה: "עניה סוחרה"

על הפסוק הראשון בפרשה "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה", כתב רש"י: "ברכה וקללה - האמורות בהר גריזים ובהר עיבל". כלומר: הפסוק מתבאר לברכות ולקלות האמורות להלן בפרשת בייטבוא (כו, טרכו), וכן כתוב רק צווי כללי על קיום הפסוק.

יש לשאול: אם כך מדוע באה הפתיחה אודות הברכה והקללה כבר כאן, ולא בפרשת בייטבוא? נראה לענות על כך על פי מה שרואים שבספר דברים מופיעות מאתיים מצוות (עין בספר "החננו"), מתוכן עשרים ושתים מצוות בלבד בשלוש הפרשיות הראשונות: דברים, ואתחננו ועקב. לעמית זאת בפרשת ראה מתחיל העשר הגדול של כמאה ושמנים מצוות הכתובות בהמשך הפרשיות, ובפרשת ראה לבה מופיעות חמשים וחמש מצוות! לפי זה נראה להסביר שהכרזת התורה על הברכה והקללה באה כבר כאן, כדי ללמדנו שהרבה הגדול של המצוות, הנפתח כאן בפרשת ראה וממשיך בפרשיות הבאות, אינו אסף של פרטים, אלא דרך חיים כללית, שמי שהולך בה זוכה לשפע של ברכה.

הסבר נוסף כתב הספורנו: "ראה - הביטה וראה שלא יהיה ענינך על אפן ביוני, כמו שהוא המנהג בשאר האמות. כי אמנם [כלומר: אלא] אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, והם שני הקצוות. כי הברכה היא הצלחה יותר מן המספיק,

סיפור בהמשכים "סיפור חיים" חלק א.

את בקורו הראשון אצל הבעל-שם-טוב עשה הילד מנחם-מענדל בהיותו בן תשע. אביו, תושב העיר ויטבסק שברוסיה הקבנה, היה ממקרי הבעש"ט, וכאשר בנו גדל מעט והיה יכול להצטרף אליו למסע הארץ עד מז'בז', לקחו האב עמו אל הבעש"ט. חלפו שנים, הילד היה לנער ובא בכוחות עצמו אל הבעש"ט. הוא בא למז'בז' ביום שני בצהריים ופנה לאכסניה, כדי להתכונן לקראת השבת. דרכו של הבעל-שם-טוב הייתה לקבל את השבת בשעה מקדמת בעוד היום גדול, אולם הנער מנחם-מענדל עדין היה עסוק בהכנותיו. שלא כרגיל, הפעם המתין הבעש"ט שעה ארבע עד שהופיע הנער, ואז החל בתפלת קבלת שבת. במשך השבת לא דבר הבעש"ט אל הנער מאומה, אולם לאחר צאת השבת נקש שתלמידיו הגדולים המגיד ממזריטש ורבי יעקב-יוסף מפולנאה יכנסו אליו עם הנער. במעמד שלששת פתח הבעש"ט והחל לספר לפניו ספור מעשה תמוה ועתיר רמזים. התלמידים הבינו עד מהרה כי אין זה ספור בלבד, אלא הספור הזה משקף את כל ימיו של הנער מענדל העומד עמם, מיום לדתו ועד יום פטירתו. חרדה נפלה על השלושה. קדם יציאתם מן החדר לחש הבעש"ט באזנו של המגיד ממזריטש כי מראהו החיצוני של הנער מטעה. הוא נראה צעיר שמקפיד על חיצוניותו ועל הופעה נאה, אבל בתוך-תוכו הוא שפל לגמרי בעיני עצמו. ההדור החיצוני אינו אלא מסכה שנועד להסתיר את קדשתו של הנער ואת התבטלותו המחלטת לקב"ה. לאחר יציאתם מחדרו של הבעש"ט שוחחו ביניהם השלושה. המגיד אמר כי הוא הבין את המעשה עד תמו. רבי יעקב-יוסף אמר כי הוא מבין את חזיון של הספור בלבד. ואלו הנער מענדל אמר שהצליח להבין את הספור עד אותו יום בלבד, אבל אין הוא מבין את אשר הוא צופן באשר לעתידו. עברו שנים, הנער הצעיר גדל והיה לרבי מנחם-מענדל מויטבסק, מחבר הספר 'פרי הארץ'. לאחר הסתלקות המגיד ממזריטש היה מגדולי מנהיגי החסידות, ותלמידים רבים הסתופפו בצלו. פעם אחת ארע שרבי מנחם-מענדל חלה ומחלתו החמירה והלכה, עד שמצבו נחשב אנוש. הוא שכב על ערש דווי, הכל סביבו הקימו קול זעקה, בוכים במר-לבם על הצדיק העומד להסתלק מן העולם בטרם עת. פתאום התעורר רבי מנחם-מענדל, הביט סביב וראה את הבכי והדמעות ואמר: "אל דאגה, על-פי הספור שספר לי הבעש"ט יודע הנני שעדין צריך אני להיות בארץ-ישראל". אכן, כך היה. רבי מנחם-מענדל החלים ממחלתו, וזמן קצר לאחר מכן יצא במסעו לארץ-ישראל, בעלית החסידים הידועה בשנת תקל"ז (1777). בדרך לארץ-ישראל עבר ליד העיר פולנאה ובקש מהשירה לעצור ולהפנס לבקר את הצדיק רבי יעקב-יוסף, מחבר הספר 'תולדות יעקב יוסף'... **ההמשך יבוא!**

על דרך היותר טוב. והקללה היא מארה מחסרת שלא ישג המספיק, ושיניהם לפניכם להשיג, כפי מה שתבחרו". כלומר: התורה מדגישה שאם מקימים את המצוות זוכים לברכה גדולה ושפע גדול, אבל אם ח"ו לא מקימים את המצוות - מגיעה הקללה, כלומר: חסרון גדול.

בספר "אמר הגאון", שבו סכם אחד מתלמידיו של הספורנו את שעורי רבו, הספורנו, הוסיף על הכתוב לפנינו בפרוש הספורנו: "כך אמר הקב"ה: 'ראה', כלומר: שים לבך לזאת, שאני נתן לך רק או 'ברכה', או 'קללה', ולא מצוה באמות העולם... והוא שאמרו ו': 'נמשלו לעפר ונמשלו לכוכבים, כשהם עולים - עולים עד לרקיע, וכשיורדים - יורדים עד עפר' (מגלה טו ע"א). ובאר באיזה אופן, באמרו: 'את הברכה אשר תשמעו וגו', והקללה וגו'". את דברי הספורנו הללו היה נוהג מורנו ורבנו, מרן הגאון הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל, ראש ישיבת "מרנז הרב" והרב הראשי לישראל (תשמ"ג-תשנ"ג), להשמיע באזנינו שוב ושוב, משום שראה בהם הדרך יסודית וחשובה: יש לשאף לגדלות, ולא להיות בינוניים ("מרשה" - שיחות למועדים). (הרב איתן שגורפי)

יהי רצון שנוזה לקים את כל המצוות, ומתוך כך נוזה לשפע ברכה גשמיית ולמעלה רוחנית להיות ככוכבים, ושיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונוכל להקריב בו את כל הקרבנות.

פינת ההלכות "שלא להכין מיום טוב לחבירו" (סיון תקנ"ה)

ב. מתר לאשה לבשל קדרה מלאה בשר או דגים קדם סעודת הצהריים, אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת, ואף על פי שעקר כונתה לצרוך החל, מפני שהתוספת מטעמה יותר את התבשיל. ומכל מקום לכתחלה צריכה להזהר שלא תאמר בפרוש שעושה לצרוך חל. אבל אחר סעודת צהריים אסור לה לבשל לצרוך הלילה על מנת שתאכל כזית אחת מן הקדרה, שאין זה אלא הערמה. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תע].

ג. וכן ממלאה אשה את התנור פת, אף על פי שאינה צריכה אלא לככר אחד, שבוה נאפית הפת יפה, (רש"י ביצה כב: ד"ה ובית הלל מתיירין). אף על פי שעקר מחשבתה להותיר לצרוך החול. ומכל מקום לכתחלה צריכה להזהר שלא תאמר בפרוש שעושה לצרוך חל. אבל אחר סעודת צהריים אסור לה לאפות לצרוך הלילה על מנת שתאכל כזית אחד מן הפת, שאין זו אלא הערמה. [ילקוט יוסף מועדים עמוד תע. חזון עובדיה על יום טוב עמוד לח].

ד. אשה שעברה ובשלה מיום טוב לחל, בין שעשתה בן במזיד, בין שעשתה בן בשוגג, לצרוך חל בלבד, בין שעשתה על ידי הערמה, התבשיל מתר באכילה. [שבת כד ב' עמ' רטו].

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוסף בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לוק בת אסתר	יעקב לוק בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאווג וחנה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com